

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MAP Karlovarsko III (reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/20.082/0019936)

Zápis z workshopu k budoucnosti a šancím ve vzdělávání na Karlovarsku

Místo konání: aula ZŠ Karlovy Vary, Truhlářská 19

Datum: 3. 3. 2022 od 14:00

Přítomní: dle prezenční listiny

Facilitace: Martin Dobeš a Mikuláš Tichý z Odboru sociálního začleňování Ministerstva pro místní rozvoj (Agentura pro sociální začleňování, dále ASZ)

V první části workshopu se M. Dobeš věnoval **obecně tématu rovných příležitostí**. Prezentoval data, pomocí kterých ilustroval šance českých dětí na vzdělávací úspěch a závislost vzdělávacího úspěchu na rodinném zázemí. V ČR je vysoká závislost vzdělávací dráhy na socioekonomickém statusu rodiny, tento trend se prohlubuje.

Účastníci workshopu vyplňovali prostřednictvím aplikace „Mentimeter“ přednosti a překážky ve školství v Karlovarském kraji. O sepsaných přednostech a překážkách se následně diskutovalo.

Jaké jsou podle vás přednosti ve školství v Karlovarském kraji?

Mentimeter

Jaké jsou podle vás největší překážky ve školství v Karlovarském kraji?

Pojem rovné příležitosti vysvětloval M. Dobeš pomocí postav z knihy „Bylo nás pět“, rovné příležitosti jsou o tom, aby škola dokázala naplnit potenciál všech typů žáků, které představují hlavní postavy knihy. M. Dobeš se v rámci své prezentace ptal na to, jaké šance má na úspěch dítě z chudé rodiny? Ví učitelé, jestli se žáci z jejich základních škol uplatnili? Jak se komu daří? Zjišťují si to školy?

V rámci workshopu probíhala živá diskuze účastníků. Souhrn z diskuze:

- Pilotáž středního článku podpory regionálního školství: Přítomní zástupci Karlovarského kraje informovali o jednáních k zahájení pilotáže v našem kraji. Z již realizované pilotáže v okresech Semily a Svitavy vyplývá, že střední článek musí přistupovat odlišně k malým a velkým školám. V malých školách se soustředí více na pomoc s administrativou, zatímco větší podporuje spíše v oblasti pedagogické. Zkušenosti ASZ jsou podobné, malé obce a školy potřebují podporu v celé řadě témat, zatímco podpora větších škol a obcí spočívala spíše ve zprostředkování příležitostí (k projektům, vzdělávání pedagogů apod.). Manažerka projektu informovala o tom, že již nyní je možné posílat dotazy na e-mail středního článku (stredniclanek@msmt.cz). Je to vyzkoušené v MAPu. Když máme podněty třeba z pracovních skupin, zjišťujeme odpovědi přes tento e-mail.
- Problémem jsou absence žáků. Rodiče ze sociálně slabých rodin se například vymlouvají, že nemají peníze na dopravu, přitom doprava pro žáky je dotovaná a stojí jednotky Kč. Vhodná by byla pozice sociálního pedagoga, který by komunikoval s rodinou. Nynější nastavení systému řešení absencí přes OSPOD je zdoluhavé. Zástupci Karlovarského kraje vysvětlovali roli a možnosti OSPOD.
- Děti vidí doma, že rodiče nechodí do práce, ale i tak mají peníze. V diskusi se objevilo, že je to dáno systémem sociálních dávek. Tím je dána jen část problémů. Společně související problémy jsou tyto:
  - Dlouhodobá nezaměstnanost a ztráta pracovních návyků
  - Objektivní nedostatek nízkoprahových pracovních příležitostí v některých regionech a pro znevýhodněné skupiny (lidi po výkonu trestu, Romy aj.)

- V rámci systému sociálních dávek složitý systém, který postupuje „skokově“ a nezohledňuje fakt, že v některých případech je pro získání práce demotivační. Dále vypočítávání dávek na příjem domácnosti, což je na jednu stranu logické, ale na druhou stranu ve spojení s výše zmíněnými problémy může aktivně odrazovat mladé lidi od získání zaměstnání. Je to dáno systémem sociálních dávek. Vyrůstá další generace dětí, které neviděly rodiče pracovat. Zároveň není dobré trestat odebráním dávek děti za to, jaké mají rodiče. Tohle nemůže samostatně vyřešit škola nebo jen neziskové organizace. Je potřeba koordinovaný systém spolupráce škol, sociálních pracovníků a obcí.
- Inspirativní mohou být medailonky s příběhy úspěšných Romů. ASZ identifikovala společné prvky u těchto příběhů: učitel, který motivoval a pomohl překonat překážky. Možností je vytipovat některé děti, na jejichž úspěch se podpora zaměří a půjde dál cestou šíření tohoto dobrého příkladu (systém sněhové koule). V rámci ORP Karlovy Vary se jedná o problematiku sociálního vyloučení. Diskutovalo se, proč to jinde funguje a u nás ne? V diskuzi zaznělo, že možným důvodem může být, že lidé migrují. Ovšem migrace je problémem i na jiných územích, opět je to o spolupráci a koordinaci jednotlivých institucí. Otázkou také je, jestli tito sociálně vyloučení lidé vůbec chtějí pomoci. To je otázka kompetencí a důvěry. Pomoc je často nabízena jen v omezeném rozsahu a na omezenou dobu a je časté, že lidé v SVL mají zkušenosti s tím, že se snažili, ale stejně to k ničemu nebylo, takže upadají do rezignace.
- Přítomný zástupce Karlovarského kraje pro sociální oblast hovořil o roli Karlovarského kraje. Kraj nemá ucelenou strategii ohledně řešení sociálních problémů. Role kraje má být nápomocná. Je tady nedostatek nástrojů. Diskutující mluvili o tom, že nejsou sankce. Ovšem řada z nás funguje díky pozitivní motivaci, sankce představují setrvačnost v myšlení. Například část sociální dávky by měla být účelově vázána, třeba na jízdné na autobus na dojíždění do školy. Je o to hledání cest k řešení problémů. Následovala diskuze o sankcích a použití jiných nástrojů.
- Diskutovalo se také o roli zřizovatele škol. Někteří zřizovatelé řeší jen technický stav budov.
- Mezi školami je nerovnoměrně rozložena zátěž ohledně podílu žáků ze sociálně slabého prostředí.
- Chybí školní a dětské psychologové. MŠMT připravuje zařazení financování pozice školního psychologa ze státního rozpočtu (pro velké školy samostatně, pro malé jako sdílená pozice). Ovšem na trhu práce v Karlovarském kraji nejsou lidé s potřebnou kvalifikací.

V další části workshopu se M. Tichý věnoval podrobněji **problematice předčasných odchodů ze vzdělávání a předškolnímu vzdělávání** jako prevenci školní neúspěšnosti. M. Tichý v prezentaci odkazoval mimo jiné na mapu vzdělávací (ne)rovnosti, kterou vytvořila společnost PAQ Research. Mapa srovnává sociální status a to, nakolik sociální status odpovídá vzdělávací úspěšnosti. Mapa je dostupná: <https://www.mapavzdelavani.cz/>

K této části probíhala rovněž živá diskuze:

- Byl vyzdvihnut význam supervize. Ve státech, kde funguje dobře školství, je supervize běžným nástrojem používaným ve školství. U nás tomu tak není. Problémem rovněž je rezortně orientované řízení, které vytváří bariéry mezi školstvím a sociálními věcmi.
- Manažerka projektu upozornila, že na Karlovarsku jsou zřizovatelé, kteří se věnují kvalitě školství, mají připravené projekty například na výstavbu nové mateřské školy v lokalitě, kde by vznik nové MŠ pomohl k vyšší docházce dětí do MŠ. Ovšem obec sama nemá v rámci rozpočtového určení daní dostatek finančních prostředků na výstavbu budovy a z dotací z IROP toto nelze v ORP Karlovy Vary financovat, protože stát posuzuje celkové kapacity v ORP a nepřihlíží k místní situaci. M. Tichý nastínil v kontextu hledání nových neotřelých řešení příklad

z jiné lokality, kde zvažovali MŠ postavit nízkonákladově pomoci modulů z kontejnerů. Upozornil, že potřeby kapacit MŠ se mohou rychle měnit dle demografického vývoje.

- Diskutovalo se také o dokončování základního vzdělání. Lidé, kteří nemají dokončené základní vzdělání, jsou například omezeni v přístupu na rekvalifikace pořádané přes Úřad práce. Diskutovalo se o přístupu k žákům, kteří mohou po opakování ročníku opustit základní školu, aniž by měli dokončené základní vzdělání. Zda mají zůstat na základní škole, nebo mají jít na obory E na SOU. Dospělí bez vzdělání si mohou doplnit základní vzdělávání pomocí kurzů na základní škole, ale celkově o to není téměř zájem. Oslovení rodin žáků předčasně ukončujících základní vzdělání školou a kariérovým poradcem je nutné minimum prevence předčasných odchodů ze vzdělávání.
- Další podnětná diskuze se točila kolem dostupnosti středních škol, dopravy na střední školy z odlehlejších částí kraje, možností ubytování na internátě a dalších záležitostech, které komplikující dostupnost středoškolského vzdělání nejvíc právě pro žáky ze sociálně slabých rodin žijících ve vnitřních i vnějších periferiích Karlovarského kraje. Z hlediska efektivity nakládání s veřejnými prostředky, například pro zajištění autobusové dopravy z odlehlých lokalit na střední školy nacházející se převážně na ose Cheb – Sokolov – K. Vary – Ostrov, je velkou komplikací malá hustota obyvatel, a tedy malý počet uživatelů těchto služeb financovaných z veřejných prostředků. Pro srovnání Statutární město Ostrava a Karlovarský kraj mají přibližně stejný počet obyvatel, ale hovoříme zde o odlišné ploše, a tedy velmi odlišné hustotě obyvatel.
- S dostupností středních škol úzce souvisí systém přijímacích zkoušek na střední školy a střední odborná učiliště. Debatovalo se o nastavení kritérií, kdy průměr známek na vysvědčení není srovnatelný mezi různými základními školami (vč. škol speciálních). Je potřeba si uvědomit rozdíl mezi formativním a sumativním hodnocením, každý způsob se hodí k jinému účelu. Smysl používat jen průměr známek na vysvědčení jako kritérium přijímacího řízení má u oborů středních odborných učilišť, kde není převis. Diskutovalo se o tom, zda by ředitelé škol (střední odborná učiliště s převisem zájemců a obecně u maturitních oborů) měli používat další kritéria nebo kromě Cermat testů i vlastní přijímací zkoušky. Opět je to otázka efektivity, kdy smysl to má tam, kde je více zájemců, které je potřeba nějak objektivně roztřídit (ale nikoliv zamezit v přístupu ke vzdělání), což známky ze základní školy neumožňují, nebo obor je specificky zaměřen a pak jsou na místě talentové zkoušky či jiná podoba školní části přijímací zkoušky.

Manažerka projektu stručně informovala o průběhu projektu MAP Karlovarsko III a upozornila účastníky na web a facebook projektu.

Účastníci obdrželi prezentace a výstupy z workshopu prostřednictvím e-mailu.

Zapsala Hendrichová, doplnil Tichý

Doplnění závěrů z workshopu na základě připomínek od ŘO OP VVV ke zprávě o realizaci projektu MAP Karlovarsko III:

Předčasné odchody žáků ze vzdělávání a závislost vzdělávací dráhy žáků na sociálním postavení rodiny jsou nadále zásadní problematikou na Karlovarsku. Ve strategické části místního akčního plánu do roku 2025 jsou definovány priority č. 2 „Kvalita a motivace“, č. 3 „kvalitní společné vzdělávání“ a č.

4 „Rozvoj spolupráce“. Do cílů a opatření těchto priorit budou směřovat mimo jiné závěry z tohoto workshopu. Nicméně některé z konkrétních identifikovaných potřeb mohou být naplňovány i pomocí jiných finančních zdrojů a nástrojů nad rámec místního akčního plánu. Konkrétně se jedná o:

- vysvětlovat přínos pozic sociálních pedagogů a školních psychologů, hledat řešení k obsazení těchto pozic
- nastavit koordinovaný systém spolupráce škol, sociálních pracovníků a obcí
- motivovat pomocí medailonků s příběhy úspěšných Romů
- podporovat spolupráci a koordinaci jednotlivých institucí v souvislosti s prací se sociálně slabými rodinami
- zvýšit zájem zřizovatelů o kvalitu vzdělávání
- podporovat supervizi ve školství
- hledat nová neotřelá řešení problémů, inspirovat se v jiných regionech a v zahraničí
- kroky k prevenci předčasných odchodů ke vzdělávání (aktivní role školy a zejména kariérového poradce)
- uvědomění si rozdílu mezi sumativním a formativním hodnocením a používání těchto hodnocení vhodným způsobem a za odpovídajícím účelem

Některé další závěry cílí spíše na úroveň kraje a MŠMT:

- analyzovat dopravní dostupnost středních škol, a to z odlehlých částí regionu a s přihlédnutím ke skladbě oborů na středních školách
- koordinovat a propojovat sociální oblast a vzdělávání
- analyzovat efektivitu a přínosy stávajícího nastavení přijímacích zkoušek na střední školy

Doplněno dne 4. 7. 2022